

ΕΝΟΤΗΤΑ 6

Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες, καταστάσεις και ιδιότητες

Το ουσιαστικό

Περιπέτεια στο ταχυδρομείο

- Γεια σας! Θα ήθελα να στείλω αυτό το δέμα, παρακαλώ. Πόσο κοστίζουν τα γραμματόσημα;
- Μισό λεπτό, παρακαλώ, να σας το zυγίσω.
- Με την ησυχία σας.
- Λοιπόν, zυγίζει δύο κιλά. Πού θέλετε να το στείλετε;
- Στην οικογένεια του θείου μου του Πέτρου, στο Βερολίνο. Είναι ένα σπιτάκι για τον σκύλο τους.
- Α, αφού πρόκειται για αποστολή στη Γερμανία, τότε θα είναι κάπως ακριβό. Είκοσι πέντε ευρώ, παρακαλώ.

- Μπορώ να το στείλω ως κατεπείγον;
- Ναι, άλλη τάτε θα σας στοιχίσει τρία ευρώ επιπλέον.
- Δε με πειράζει. Θέλω να φτάσει πριν από το τέλος της εβδομάδας.
- Μη φοβάστε, η υπηρεσία μας θα φροντίσει να φτάσει στον προορισμό του με taxútita και ασφάλεια. Θα το στείλω σήμερα κιόλας. Εξάλλου, έχω πολλά δέματα για τη Γερμανία.
- Ευχαριστώ πολύ.

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ → Είναι οι λέξεις που δηλώνουν:

πρόσωπα (θείος, Πέτρος)

ζώα (σκύλος)

τόπους (Βερολίνο, Γερμανία)

πράγματα (δέμα, γραμματόσημα)

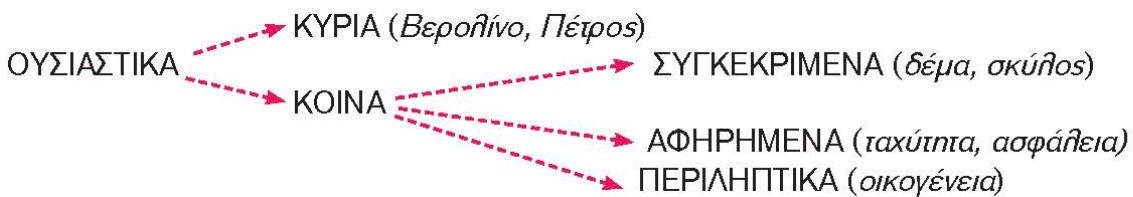
ενέργειες (αποστολή)

καταστάσεις (ησυχία)

ιδιότητες (ταχύτητα, ασφάλεια)

Χρησιμοποιούμε τα ουσιαστικά λοιπόν για να αναφερθούμε σε κάποια από τις παραπάνω οντότητες ή έννοιες του κόσμου γύρω μας.

6.1 Είδη ουσιαστικών

Τι να θυμάμαι σταν γράφω

Γράφω με κεφαλαίο:

- τα κύρια ονόματα (Πέτρος, Βερολίνο)
- τα ονόματα των μηνών (Μάρτιος, Απρίλιος), των ημερών (Σάββατο, Κυριακή) και των εορτών (Πάσχα, Χριστούγεννα)
- τα εθνικά (Ελλήνες, Ισπανός)
- τους τίτλους πλογοτεχνικών έργων και έργων τέχνης (το «Άξιον Εστί» του Οδυσσέα Ελύτη, η «Νίκη της Σαμοθράκης»)
- τους τιμητικούς τίτλους (π.χ. Εξοχότατος, Μακαριότατος)

6.2 Κλίση ουσιαστικών

Τα ουσιαστικά διακρίνονται και ως προς τον αριθμό των συλλαβών τους. Μετράμε τον αριθμό των συλλαβών στον ενικό και στον πληθυντικό αριθμό. Αν είναι ο ίδιος, τότε τα ουσιαστικά είναι **ισοσύλλητα**: αν όχι, είναι **ανισοσύλλητα**.

1	2	3	
μα	θη	τής	<i>ΕΝΙΚΟΣ</i>
μα θη τές			<i>ισοσύλλητα</i>
			<i>ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ</i>
1	2	3	
για	γιά		<i>ΕΝΙΚΟΣ</i>
για γιά δες			<i>ανισοσύλλητα</i>
			<i>ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ</i>

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

A. Αρσενικά

A.1 Ισοσύλλαβα

α) Σε -ns

Ο **αθλητής** άρχισε το τρέξιμο.

Το πρόσωπο του **αθλητή** έδειχνε τη μεγάλη του προσπάθεια.

Ο κόσμος χειροκροτούσε με ενθουσιασμό **τον αθλητή**.

Οι **αθλητές** μπήκαν τρέχοντας στο γήπεδο.

Τα πρόσωπα των **αθλητών** έδειχναν κουρασμένα, αλλά εκείνοι συνέχιζαν.

Ο πρωθυπουργός κάλεσε όλους **τους αθλητές** για να τους συγχαρεί.

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	αθλητής	εργάτης	οι	αθλητές	εργάτες	
Γεν.	του	αθλητή	εργάτη	των	αθλητών	εργατών	
Αιτ.	τον	αθλητή	εργάτη	τους	αθλητές	εργάτες	
Κλ.	-	αθλητή	εργάτη	-	αθλητές	εργάτες	

Έτσι κλίνονται και τα:

αγοραστής, δανειστής, λογιστής, μαθητής κ.ά.

ναύτης, πολίτης, επιβάτης κ.ά.

β) Σε -as

Ζητείται **άντρας** 25-35 ετών για να εργαστεί ως **φύλακας** σε μεγάλο εργοστάσιο.
Επίσης, ζητείται **μάγειρας** και **έμπειρος κληπτήρας**
για μεγάλη εταιρία.
Ζητείται επειγόντως **τερματοφύλακας**
για **αγώνα** ποδοσφαίρου!

Ο **αγώνας** θα αρχίσει στις πέντε.
Θα γίνει ζωντανή περιγραφή **του αγώνα**.
Ακούστε **τον αγώνα** στο ραδιόφωνο.

Οι **αγώνες** θα αρχίσουν το Σάββατο.

Τα αποτελέσματα **των αγώνων** αναμένονται με μεγάλη ανυπομονοσία.

Όλοι πρέπει να παρακολουθήσουμε **τους αγώνες**.

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
Ον.	ο	άντρας	αγώνας	πίνακας	οι	άντρες	αγώνες	πίνακες
Γεν.	του	άντρα	αγώνα	πίνακα	των	αντρών	αγώνων	πινάκων
Αιτ.	τον	άντρα	αγώνα	πίνακα	τους	άντρες	αγώνες	πίνακες
Κλ.	-	άντρα	αγώνα	πίνακα	-	άντρες	αγώνες	πίνακες

Έτσι κλίνονται και τα:

αιώνας, χειμώνας, πατέρας κ.ά.

ηοχίας, επιχειρηματίας, ταμίας κ.ά.

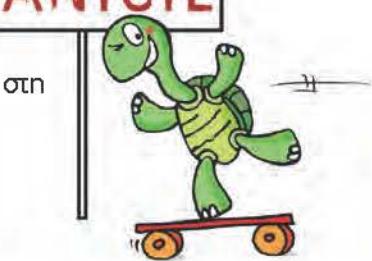
φύλακας, γείτονας, Έλληνας κ.ά.

1. Τα ισοσύλλια βα αρσενικά σε **-ns** τονίζονται στη **γενική του πληθυντικού**
στη **πλήγουσα**.   ο φοιτητής – των φοιτηών
                               ο ναύτης – των ναυτών

2. Τα παροξύτονα και προπαροξύτονα ουσιαστικά σε **-as** τονίζονται στη **γενική του πληθυντικού** στην **παραπλήγουσα**:

ο χειμώνας – των χειμώνων
ο κανόνας – των κανόνων
ο Έλληνας – των Ελλήνων

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Εξαιρούνται τα δισύλλαβα παροξύτονα σε -as και όσα λήγουν σε -ías: Αυτά τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στη λήγουσα:
ο μήνas – των μηνών
ο τραυματías – των τραυματíων

Μερικά ουσιαστικά σε -ns έχουν μια ακόμα ονομαστική πληθυντικού σε -άδεs, με γενική σε -άδων.

διευθυντíis → διευθυνtés και διευθυνtádnes

βουλευtás → βουλευtés και βουλευtádnes

Ο τύπος αυτός έχει λαϊκή προέλευση και χρησιμοποιείται σε ορισμένες περιστάσεις επικοινωνίας:

π.χ. Τι κι αν μαζεύτηκαν τάσσοι καθηγητάδεs; Κανείς δεν μπορούσε να λύσει την εξίσωση!

Δείτε, τώρα, τι συμβαίνει και με την ονομαστική, αιπατική και γενική πληθυντικού των ισοσύλλαβων αρσενικών σε -éas:

ο δεκανéas → οι δεκανéis, tous δεκανéis, των δεκανéων

ο εισαγγελéas → οι εισαγγελéis, tous εισαγγελéis,
των εισαγγελéων

κουρéas
γραμμatéas
συγγρaféas
εισαγγełéas
αρχieréas κ.ά.

Αυτό γίνεται διότι στη γλώσσα έχουμε διατηρήσει ορισμένους τύπους της αρχαίας ελληνικής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 14

Αντιστοιχίζω κάθε ουσιαστικό της πρώτης στήλης με τη γενική ενός ουσιαστικού της δεύτερης, όπως στο παράδειγμα, και τα γράφω στο τετράδιό μου:

ο νικητíis
ο κρητemónas
ο πívakas
ο αγówas
ο χαρaktíras

οι μαθítés
οι ántres
οι ποδοσφaiρistéas
οι αγówes
οι ανaplítroptéas

Παράδειγμα: ο νικητíis   οι αγówes   →   ο νικητíis των αγówov

γ) Οξύτονα και παροξύτονα σε -os

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	ουρανός	φίλος	οι	ουρανοί	φίλοι
Γεν.	του	ουρανού	φίλου	των	ουρανών	φίλων
Αιτ.	τον	ουρανό	φίλο	τους	ουρανούς	φίλους
Κλ.	–	ουρανέ	φίλε	–	ουρανοί	φίλοι

Έτσι κλίνονται και τα:

καιρός, πλογαριασμός, σολιομός, χωρισμός κ.ά.

δρόμος, ταχυδρόμος, Βόλος, χώρας, τόπος, κήπος κ.ά.

Και κάτι απλό! Τα οξύτονα και παροξύτονα ουσιαστικά σε -os τονίζονται σε όλες τις πτώσεις στην ίδια συλλαβή.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

6) Προπαροξύτονα σε -os

Ο κίνδυνος ήταν μεγάλος, αλλά ο αστυνόμος Γκίκας Αλαφροπόδης ήταν **άνθρωπος** που την ώρα **του κινδύνου** ήξερε να κρατάει την ψυχραιμία του. Ανέβηκε αθόρυβα τις σκάλες μέχρι **τον τρίτο όροφο**. Ο διάδρομος ήταν ήσυχος. Ξαφνικά, ύποπτοι **θόρυβοι** ακούστηκαν από ένα δωμάτιο που βρισκόταν στη μέση **του διαδρόμου**. Νυχοπατώντας, έφτασε έξω από την πόρτα. Με μια γρήγορη κίνηση την ανοίγει. Στο δωμάτιο ψυχή! Κι όμως, είναι σίγουρος πως είχε ακούσει φωνές **ανθρώπων**.

Ποια η εξήγηση **των θορύβων**, ποι-

πόν; Αλλά, έστω κι αν αγνοήσει **τους θορύβους**, ποιο το κίνητρο **του ανθρώπου** που τον ειδοποίησε ότι η συμμορία του αόρατου ληστή βρισκόταν από τα μεσάνυχτα στην πανσιόν της Βιθελμίνας; Στους **διαδρόμους** του μυαλού του αστυνόμου οι σκέψεις άρχισαν να τρέχουν δαιμονισμένα. Για **τους ανθρώπους** της συμμορίας ήταν απλό να τον παραπλανήσουν, η λύση όμως του μυστηρίου στο μυαλό του δαιμόνιου αστυνόμου ήταν ακόμα πιο απλή.

Ο κίνδυνος για τον αστυνόμο ήταν μεγάλος.

Την ώρα **του κινδύνου**, οι βοηθοί του είχαν εξαφανιστεί! Ο Γκίκας Αλαφροπόδης, όμως, αγνόησε **τον κίνδυνο**.

Έτσι κι απλιώς, **οι κίνδυνοι** ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της δουλειάς του.

Η αποφυγή **των κινδύνων** ήταν εξαιρετικά δύσκολη, βέβαια, στη ζωή του, αλλά ο Γκίκας Αλαφροπόδης κατάφερνε να περιορίζει **τους κινδύνους** χρησιμοποιώντας την εξυπνάδα και την πείρα του.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	κίνδυνος	αντίθιλος	οι	κίνδυνοι	αντίθιλοι
Γεν.	του	κινδύνου	αντίθιλου	των	κινδύνων	αντίθιλων
Αιτ.	τον	κίνδυνο	αντίθιλο	τους	κινδύνους	αντίθιλους
Κλ.	–	κίνδυνε	αντίθιλε	–	κίνδυνοι	αντίθιλοι

Έτσι κλίνονται και τα:

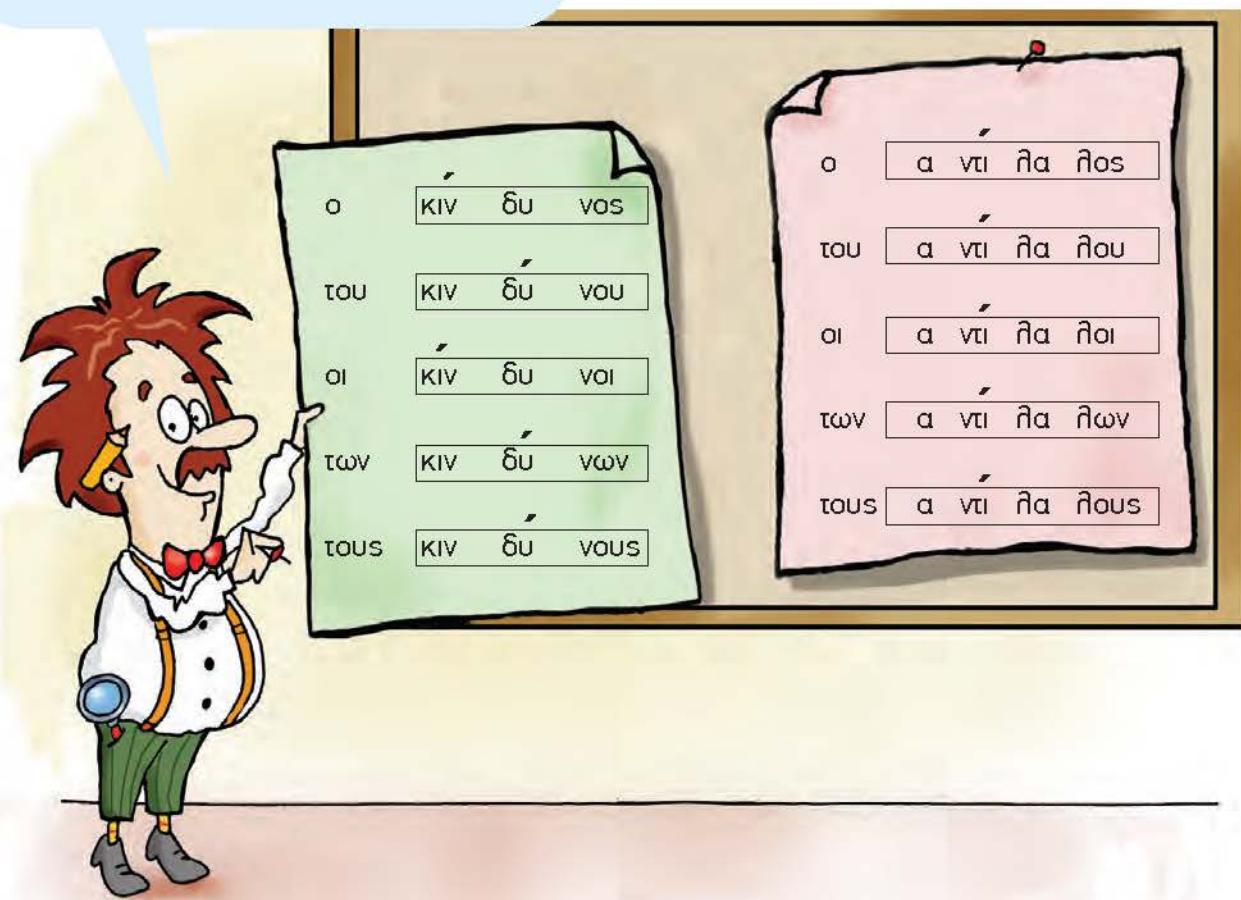
άνθρωπος, δήμαρχος, έμπορος, έφορος, άνεμος, διάδρομος, όροφος, πόλεμος κ.ά.

ανήφορος, αυλόγυρος, καλόγερος, ανεμόμυλος, χωματόδρομος κ.ά.

Σημαντικά λέξεις

Μερικά προπαροξύτονα σε -ος «κατεβάζουν» τον τόνο στην παραλήγουσα σε τρεις πτώσεις: γενική ενικού, γενική πληθυντικού και αιτιατική πληθυντικού.

Άλλα ουσιαστικά, όμως, διατηρούν τον τόνο στην προπαραλήγουσα.

ΣΤΟΠ

Μερικές φορές, όμως, διατηρούμε στην προπαραλήγουσα τον τόνο σε ουσιαστικά της πρώτης ομάδας ή κατεβάζουμε τον τόνο και σε ουσιαστικά της δεύτερης ομάδας. Αυτό γίνεται για λόγους ύφους:

δήμαρχος → δημάρχου και δημαρχου

πονοκέφαλος → πονοκέφαλου και πονοκεφάλου

Μετακίνηση του τόνου → επίσημο ύφος
Μη μετακίνηση του τόνου → ανεπίσημο ύφος

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανδρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

A.2 Ανισοσύλλαβα

Σε -as, -ns, -es, -ous

Ο **σφουγγαράς** είναι παραδοσιακό επάγγελμα στην Κάπυμνο.

Το επάγγελμα **του σφουγγαρά** είναι στις μέρες μας αρκετά σπάνιο.

Κάποια στιγμή θα μιλήσουμε για τον προπάππου σου, **τον σφουγγαρά**.

Οι σφουγγαράδες της Καπύμνου είναι γνωστοί σε όλο τον κόσμο.

Θα βρούμε φωτογραφίες **των σφουγγαράδων** σε παλιά περιοδικά.

Υπάρχουν πολλές ιστορίες για **τους σφουγγαράδες**.

Τα αραενικά ουσιαστικά που λήγουν σε **-as, -ns, -es** και **-ous** έχουν κάτι κοινό: μια συλληφτή παραπάνω στον πληθυντικό, γι' αυτό λέγονται ανισοσύλλαβα. Σχηματίζουν την ονομαστική πληθυντικού σε **-ες**.

Ενικός αριθμός					
Ov.	ο	μπελάς	ταξίδης	μεζές	παππούς
Γεν.	του	μπελά	ταξίδη	μεζέ	παππού
Αιτ.	τον	μπελά	ταξίδη	μεζέ	παππού
Κλ.	–	μπελά	ταξίδη	μεζέ	παππού
Πληθυντικός αριθμός					
Ov.	οι	μπελάδες	ταξίδηδες	μεζέδες	παππούδες
Γεν.	των	μπελάδων	ταξίδηδων	μεζέδων	παππούδων
Αιτ.	tous	μπελάδες	ταξίδηδες	μεζέδες	παππούδες
Κλ.	–	μπελάδες	ταξίδηδες	μεζέδες	παππούδες

Έτσι κλίνονται τα:

αρακάς, βοριάς, βραχνάς, πλευτάς, μυλωνάς, χαλβάς, ψαράς κ.ά.

μπογιατζής, παλιατζής, παπουτσής κ.ά.

καναπές, καφές, πλεκές, μεζές, πουρές, τενεκές κ.ά.

A.3 Ανώμαλα αρσενικά

Μερικά ουσιαστικά ακολουθούν δικό τους τρόπο κλίσης:

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	ο	μυς	πρύτανης	οι	μύες / μυς	πρυτάνεις
Γεν.	του	μυός	πρύτανη	των	μυών	πρυτάνεων
Αιτ.	τον	μυ	πρύτανη	τους	μυς	πρυτάνεις
Κλ.	-	μυ	πρύτανη	-	μύες / μυς	πρυτάνεις

Έτσι κλίνεται και το: πρέσβης

Τι θα θυμάμαι για... τα αρσενικά ουσιαστικά

- Όλα τα αρσενικά έχουν τρεις **πτώσεις** όμοιες στον ενικό (γενική, αιτιατική, κλητική) και στον πληθυντικό (**ονομαστική**, αιτιατική, κλητική), εκτός από τα αρσενικά σε **-os**. του αγώνα – τον αγώνα – αγώνα
οι αγώνες – τους αγώνες – αγώνες
- Σχηματίζουν τη **γενική**, **αιτιατική** και **κλητική** του ενικού χωρίς το τελικό **-s** της ονομαστικής.
του ερευνητή – τον ερευνητή – ερευνητή
του καφέ – τον καφέ – καφέ
- Εκτός από τα αρσενικά σε **-os**, όλα τα άλλα αρσενικά έχουν στην **ονομαστική**, **αιτιατική** και **κλητική** του πληθυντικού κατάληξη **-es**.
οι μαθητές – τους μαθητές – μαθητές
- Όλα τα αρσενικά έχουν στη **γενική** του πληθυντικού κατάληξη **-ων/-ών**.
των μαθητών, των αγώνων, των βασιλιάδων,
των μπογιατζήδων

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Τι να συμάμαι όταν γράφω

Γράφω σε:

- **-ovas:** τα κοινά προπαροξύτονα (*γείτονας, άξονας, πνεύμονας*) με εξαίρεση τα: *καύσωνας, μεσαίωνας, θερμοσίφωνας*
- **-wnas:** τα κύρια και εθνικά προπαροξύτονα (*Πλάτωνας, Απόλλωνας*) με εξαίρεση τα: *Αθιάκμονας, Αγαμέμνονας, Φιλήμονας*
- **-ώνας:** τα παροξύτονα κοινά (*αγώνας*), περιεκτικά (*αμπελώνας*, βλ. ενότητα 17.1 Β), τοπωνύμια (*Μαραθώνας*) με εξαίρεση τα: *κανόνας, πηγεμόνας, αλαζόνας, Μακεδόνας, Σιρυμόνας*
- **-ɔras:** *αυτοκράτορας, ρήτορας, Νέστορας* κ.ά.
- **-tήρας:** *οδοστρωτήρας, ανεμιστήρας* κ.ά.
- **-ητής:** επιθεωρητής, παρατηρητής κ.ά. (*Παράγονται από ρήματα σε -ώ.*) Εξαιρούνται τα: *ιδρυτής, μπνυτής, κριτής* (Δεν παράγονται από ρήματα σε -ώ.)
- **-ιστής:** *λογιστής, πολεμιστής* (Παράγονται από ρήματα σε -ίζω.), εξαίρεση: *δανειστής*
- **-ίτης:** ουσιαστικά κοινά και εθνικά (*πολίτης, οπλίτης, Θασίτης*) με εξαίρεση τα: *μαγνήτης, διαβήτης, ιδιοκτήτης*
- **-ώτης:** τα εθνικά και πολιτικά κοινά (*νησιώτης, Βολιώτης, Σουλιώτης* κ.ά.) με εξαίρεση τα: *αγρότης, δεσπότης, δημότης, τοξότης, ιππότης*

Β. Θηλυκά

Β.1 Ισοσύλλαβα

a) Σε -a

- Καλή σας μέρα. Έχετε εισιτήρια για τη **Σαλαμίνα**;
- Ναι, βεβαίως. Για ποια μέρα;
- Είτε γι' αυτή τη **Δευτέρα** είτε για τη Δευτέρα της επόμενης **εβδομάδας**.
- Πόσα εισιτήρια θέλετε να αγοράσετε;
- Τρία. Η κόρη μου είναι **μαθήτρια**. Μπορεί να βγάλει μειωμένο εισιτήριο;
- Ναι, φυσικά. Είστε από τη Σαλαμίνα;
- Ναι, από εκεί κατάγομαι, αλλά μένουμε στην **Αθήνα**.
- Και φεύγετε για διακοπές, ε;
- Ναι, κουραστήκαμε φέτος με τη **δουλειά**. Χρειαζόμαστε λίγες διακοπές στη **Θάλασσα**. Με τη **γυναίκα** μου, τη **Μαρία**, τις περιμένουμε με μεγάλη **ανυπομονοσία**.
- Λοιπόν, ορίστε τα εισιτήριά σας. Απλώς φροντίστε να βρίσκεστε στο λιμάνι περίπου μία ώρα πριν από την αναχώρηση.
- Θα ήθελα μία ακόμα **πληροφορία**. Μπορούμε να καθίσουμε κάπου περιμένοντας την αναχώρηση;
- Φυσικά. Υπάρχει το υπόστεγο στην **προβολήτα**, αλλά μπορείτε να περιμένετε και στην **αίθουσα** επιβατών.

Η θάλασσα μου αρέσει πολύ.

Τα κύματα **της θάλασσας** μου θυμίζουν τις καλοκαιρινές μου διακοπές.
Κι οι φίλοι μου αγαπούν **τη θάλασσα**.

Οι θάλασσες της πατρίδας μας φυμίζονται για την ομορφιά τους.

Πρέπει να εμποδίσουμε τη ρύπανση **των θαλασσών**
και να προστατέψουμε **τις θάλασσες** με κάθε τρόπο.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	n	μπτέρα	θάλασσα	οι	μπτέρες	θάλασσες
Γεν.	της	μπτέρας	θάλασσας	των	μπτέρων	θαλασσών
Αιτ.	τη	μπτέρα	θάλασσα	τις	μπτέρες	θάλασσες
Κλ.	-	μπτέρα	θάλασσα	-	μπτέρες	θάλασσες

Τονιζούνται στην παραλήγουσα στη γενική του πληθυντικού:

ιδιότητα, δυνατότητα, ικανότητα κά.

η ικανότητα
οι ικανότητες
των ικανοτήτων

Τονιζούνται στη λήγουσα στη γενική του πληθυντικού:

έννοια, άγκυρα, αίθουσα, άμαξα, άμυνα, αξία, απεργία, απόπειρα, γέφυρα, γλώσσα, γραβάτα, γυναίκα κά.

η θάλασσα - οι θάλασσες των θαλασσών

η έννοια - οι έννοιες των εννοιών

η απεργία - οι απεργίες των απεργιών

Μερικά θηλυκά προπαροχύτονα και παροξύτονα ισοσύγγεια βασίσανται σε -α «κατεβάζουν» τον τόνο στη γενική πληθυντικού.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 15

Tovízω σωστά τις παρακάτω γενικές:

των υπορετριών	των μεριμνών	των προτεραιοτητών	των ασφαλειών
των περιπετειών	των ημεριδών	των κατοικιών	των ιδεών
των δυνατοτήτων	των πατριδών	των μητερών	των βασιλισσών
των ταυτοτήτων	των σταγονών	των περιφερειών	των Βρυξελλών
των ορχηστρών	των ενοτητών	των σημαίων	των πλρων

β) Σε -n (με πληθυντικό σε -ss)

- Οχ, πάλι έγινε **διακοπή** ρεύματος!
- Ορέστη, πού είναι η Αγγελίνα; Καθήστε στις θέσεις σας μέχρι να βρούμε έναν αναπτήρα.
- Άκουσα τη φωνή της πριν από λίγο. Στο δωμάτιό της θα είναι.
- Γιατί τόσες διακοπές αυτή **την εποχή**;
- Γίνονται αλληλαγές καλωδίων στον υποσταθμό της Δ.Ε.Η.
- Ας κάνουμε λοιπόν **υπομονή**, αφού πρόκειται για τη βελτίωση **της υποδομής** του δικτύου.

Η **διακοπή** του ρεύματος δε θα με εμποδίσει να διαβάσω.

Αρκεί η διάρκεια **της διακοπής** να είναι μικρή.

Αρκετοί γείτονές μας αντισύχνουν με **τη διακοπή**.

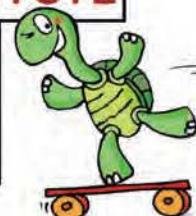
Οι **διακοπές** ρεύματος προκαλούν πολλά προβλήματα στους κατοίκους της πόλης. Τα αποτελέσματα **των διακοπών** αυτών είναι πολλές φορές δυσάρεστα, γι' αυτά κι εγώ, αντί για **τις διακοπές** ρεύματος, προτιμώ τις διακοπές δίπλα στη θάλασσα!

	Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
Ον.	n	διακοπή
Γεν.	της	διακοπής
Αιτ.	τη	διακοπή
Κλ.	–	διακοπή

αγάπη, αλληλαγή, αρχή,
Αφρική, βιβλιοθήκη,
γραμμή, διακοπή, δίκη,
εκλογή, επιστήμη,
Ευρώπη, μηχανή, μύτη,
νίκη, τέχνη, τιμή, φωνή,
ψυχή

Έτσι κλίνονται τα:

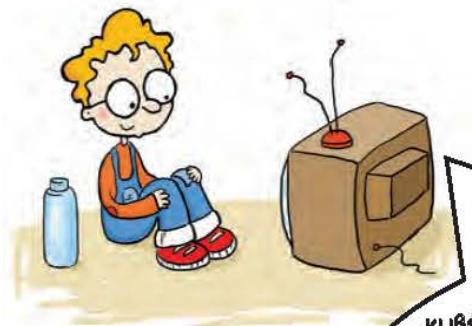
ΠΑΝΤΟΤΕ

Τα ουσιαστικά αυτά τονίζονται στη γενική του πληθυντικού στη λήγουσα.

η αρχή – οι αρχές – **των αρχών**
η δίκη – οι δίκες – **των δικών**
η τέχνη – οι τέχνες – **των τεχνών**

γ) Σε -n (με πληθυντικό σε -eis)

Νέα μέτρα για την **καταπολέμηση** της ανεργίας ανακοίνωσε ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης. Σύμφωνα με τις **δηλώσεις** του κυρίου Ευτυχίδη, ο υπουργός **απασχόλησης** έλαβε την **απόφαση** να δημιουργήσει νέες **θέσεις** εργασίας στον δημόσιο τομέα. Η **κίνηση** αυτή δημιουργεί προσδοκίες σε πολλούς ανέργους, που είτε έχουν -όπως λέγεται- μελετεί «**στην κατάψυξη**» είτε υποκύπτουν στην **εκμετάλλευση** των αετονύχηδων. Οι **ενώσεις** των εργαζομένων χαρέτισαν κατ' αρχάς αυτή την κυβερνητική πρωτοβουλία, αλλά τηρούν **στάση** αναμονής, περιμένοντας το νομοσχέδιο που θα φανερώσει τις κυβερνητικές **διαθέσεις** στο σύνολό τους.

Η κυβέρνηση υποσχέθηκε φορολογικές απαλλαγές.

Οι δεσμεύσεις **της κυβέρνησης** ικανοποίησαν την κοινή γνώμη.

Όλοι τώρα περιμένουν από **την κυβέρνηση** να υλοποιήσει τις υποσχέσεις της.

Οι κυβερνήσεις των κρατών της Ε.Ε. ακολουθούν κοινή πολιτική σε αρκετούς τομείς.

Οι αποφάσεις **των κυβερνήσεων** ταυτίζονται σε πολλά σημεία.

Οι απόψεις των Ευρωπαίων για **τις κυβερνήσεις** των χωρών τους ποικίλουν.

Εδώ έχουμε πολλές λέξεις που προέρχονται από παλιότερες μορφές της ελληνικής γλώσσας.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	n	κυβέρνηση	πόλη	οι	κυβερνήσεις	πόλεις
Γεν.	της	κυβέρνησης	πόλης	των	κυβερνήσεων	πόλεων
Αιτ.	την	κυβέρνηση	πόλη	τις	κυβερνήσεις	πόλεις
Κα.	-	κυβέρνηση	πόλη	-	κυβερνήσεις	πόλεις

Έτσι κλίνονται τα:

ΠΡΟΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ

η δύναμη, η απόφαση, η αφαίρεση, η σύνταξη, η άποψη, η Ακρόπολη κ.ά.

ΠΑΡΟΞΥΤΟΝΑ

η σκέψη, η γνώση, η λύση, η πράξη, η τάξη, η ψύξη, οι Άλπεις κ.ά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Σε παιδιά κείμενα ή σε επίσημες ανακοινώσεις είναι δυνατόν να έχουμε και έναν άλλο τύπο γενικής ενικού σε **-εως**. Τότε, ο τόνος μεταφέρεται στην επόμενη συλλαβή (σε πλέξεις με περισσότερες από δύο συλλαβές):
π.χ. *η κυβέρνηση, της κυβέρνησης* ή *της κυβερνήσεως*

Επίσης μπορεί να συναντήσω (κυρίως σε παιδιά κείμενα) και ονομαστική ενικού σε **-ις**:

π.χ. *η κυβέρνησης, η δύναμης, η πόλης*

Συνήθως, όμως, δε χρησιμοποιώ τους τύπους αυτούς στον καθημερινό ηλόγιο!

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 16

Αντιγράφω τις προτάσεις στο τετράδιό μου συμπληρώνοντας τα κενά με τον κατάλληλο τύπο του ουσιαστικού στην παρένθεση:

- a. Τη φωτιά έσβησαν οι _____ της πυροσβεστικής. (δύναμη)
- β. Ο κ. Χρήστος έγινε πρόεδρος της _____. Συντακτών Ημεροσίου Τύπου. (Ένωση)
- γ. Ο νεαρός επιστήμονας είναι μελετητής των _____ του ήπαιπού μας. (παράδοση)
- δ. Πρέπει πάντοτε να εξετάζουμε προσεκτικά τις _____ μας. (απόφαση)
- ε. Σε μια _____ καλής θέλησης, η κυβέρνηση μείωσε τη φοροολογία των μισθωτών. (κίνηση)
- στ. Οι _____ ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο. (αίτηση)
- ζ. Ο θίασος γιόρτασε το τέλος των _____ με μια μεγάλη χοροεσπερίδα. (παράσταση)

6) Σε -ω

Ενικός αριθμός			
Ov.	n	Αργυρώ	ηχώ
Γεν.	της	Αργυρώς	ηχούς ¹
Αιτ.	την	Αργυρώ	ηχώ
Κλ.	-	Αργυρώ	ηχώ

Φρόσω
Καθηψώ
Δέσπω
Μάρω

φειδώ
πειθώ
Λητώ
Ιεριχώ

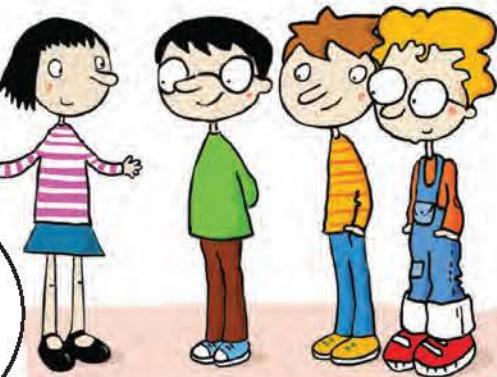
Τα ουσιαστικά αυτά δε σχηματίζουν πληθυντικό.

1. Enísons: *της ηχώς*

B.2 Ανισοσύλλαβα

Σε -α και -ου

Η γιαγιά μου είπε ένα αστείο παραμύθι για μια αλεπού. Μου άρεσε τόσο πολύ που συχνά ζητάω από τη μαμά μου να μου το αφηγείται. Διασκεδάζω πάντοτε με το πάθημα της αλεπούς που πήγε να κάνει την έξυπνη στα άλλα ζώα. Και η νονδή μου, η Φωτεινή, μου είπε ένα παραμύθι για μια άτακτη μαϊμού, αλλά δε μου άρεσε. Πού ύστακούστηκε παραμύθι με μαϊμού;

Η γιαγιά μου αφηγείται τα πιο ωραία παραμύθια. Τα παραμύθια **της γιαγιάς** τα ξέρει και η μαμά. Συχνά ρωτάω τη γιαγιά μου πώς μπορεί και θυμάται τόσες λεπτομέρειες.

Οι γιαγιάδες φτιάχνουν και νόστιμα γλυκά. Τα γλυκά **των γιαγιάδων** είναι παραδοσιακά. Βοηθάμε **τις γιαγιάδες μας**, όταν φτιάχνουν γλυκά.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	n	γιαγιά	οι	γιαγιάδες
Γεν.	της	γιαγιάς	των	γιαγιάδων
Αιτ.	τη	γιαγιά	τις	γιαγιάδες
Κλ.	-	γιαγιά	-	γιαγιάδες

Έτσι κλίνονται τα:

κυρά, μαμά, νταντά, νονά κ.ά.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	n	αλεπού	οι	αλεπούδες
Γεν.	της	αλεπούς	των	αλεπούδων
Αιτ.	την	αλεπού	τις	αλεπούδες
Κλ.	-	αλεπού	-	αλεπούδες

Έτσι κλίνονται τα:

μαϊμού, φουφού κ.ά.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

B.3 Λόγια κλίση θηλυκών σε -ος

- Με συγχωρείτε, ψάχνω **την οδό** Καραϊσκάκη.
Ξέρετε πού είναι;
- Μάλιστα. Προχωρήστε ίσια μέχρι τη γωνία με
τη Πειραιώπορο Κανάρη. Στρίψτε αριστερά και
πηγαίνετε ευθεία. Η **οδός** που ψάχνετε είναι μια
πάροδος κάπου εκεί.
- Ξέρετε μήπως αν είναι **άνοδος** ή **κάθοδος**;

- Όχι. Ψάχνετε κάτι συγκεκριμένο;
- Ναι, το βιβλιοπωλείο «**Διάμετρος**». Θέλω να αγοράσω μερικά βιβλία μαθηματικών για τον γιο μου. Αρχίζει **η περίοδος** των εξετάσεων, βλέπετε.

Τα ουσιαστικά αυτά έχουν τις ίδιες καταλήξεις με τα αρσενικά σε -ος.

Η διάμετρος του κύκλου είναι ίση με το διπλάσιο της ακτίνας.
Το μήκος **της διαμέτρου** υπολογίστηκε για πρώτη φορά κατά την αρχαιότητα.
Μετρήσαμε **τη διάμετρο** δύο φορές.

Οι διάμετροι ενός κύκλου είναι πάντα ίσες.
Τα μήκη **των διαμέτρων** των τριών κύκλων που
μετρήσατε δεν ήταν ίσα.
Μετρήστε **τις διαμέτρους** προσεκτικά!

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	n	διάμετρος	οι	διάμετροι
Γεν.	της	διαμέτρου	των	διαμέτρων
Αιτ.	τη	διάμετρο	τις	διαμέτρους
Κη.	–	(διάμετρε)	–	(διάμετροι)

η άμφος, η άνοδος, η Βίβλος,
η διάλεκτος, η εγκύκλιος,
η είσοδος, η έξοδος,
η επέτειος, η διαγώνιος,
η θαλαμηγός, η κάθοδος,
η κιβωτός, η Πειραιώπορος,
η μέθιδος, η νήσος,
η παράγραφος, η πρόοδος,
η περίοδος, η χερσόνησος,
η ψήφος κ.ά.

Έτσι κλίνονται τα:

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 17

Αντιγράφω τις προτάσεις στο τετράδιό μου και συμπληρώνω τα κενά με τον σωστό τύπο του ουσιαστικού στην παρένθεση:

- Πηγαίνω στην ..... (οδός) Σόλωνος, παρακαλώ.
- Η ..... (πεωφόρος) Αθεξάνδρας είναι ανοιχτή να πάμε από εκεί;
- Ναι, και έπειτα μέσω της ..... (οδός) Ιπποκράτους.
- Εντάξει. Θα βρω τον συντομότερο δρόμο. Έχω τις δικές μου ..... (μέθοδος) τόσα χρόνια στο τιμόνι.
- Α, ψάχνω και για ένα εστιατόριο με ..... (είσοδο) επί της ..... (οδός) Ακαδημίας. Με περιμένουν εκεί μερικοί φίλοι αργότερα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 18

Σχηματίζω στο τετράδιό μου φράσεις με την ονομαστική πληθυντικού της πρώτης ήδηνται και τη γενική πληθυντικού της δεύτερης όπως στο παράδειγμα:

η κορυφή – η καπνοδόχος	→ οι κορυφές των καπνοδόχων
η άνοδος – η πεωφόρος	η μέθοδος – ο επιστήμονας
η ψήφος – ο ετεροδημότης	η εγκύκλιος – η νομαρχία
η επέτειος – ο γάμος	η είσοδος – η πολυκατοικία

Τι θα θυμάμαι για... τα θηλυκά ουσιαστικά

1. Η γενική του ενικού σχηματίζεται αν προσθέσουμε ένα **-s** στην ονομαστική του ενικού. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-os** (και μερικές φορές τα θηλυκά σε **-ω** που κλίνονται όπως το *πχώ*).
η χαρά – της χαράς, η φωνή – της φωνής,
η αλεπού – της αλεπούς
2. Τα θηλυκά έχουν σε κάθε αριθμό τρεις πτώσεις όμοιες, την ονομαστική, την αιτιατική και την κλητική. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-os**.
η χώρα – τη χώρα – χώρα
η αλεπού – την αλεπού – αλεπού
οι χώρες – τις χώρες – χώρες
οι αλεπούδες – τις αλεπούδες – αλεπούδες
3. Τα θηλυκά έχουν στην ονομαστική, αιτιατική και κλητική του πληθυντικού κατάληξη **-es**. Εξαιρούνται τα θηλυκά σε **-os**.
οι μπτέρες – τις μπτέρες – μπτέρες
οι αλεπούδες – τις αλεπούδες – αλεπούδες
4. Όλα τα θηλυκά έχουν στη γενική του πληθυντικού κατάληξη **-ων/-ών**: των θαλασσών, των ελπίδων, των σαλπίγγων, των αλεπούδων

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

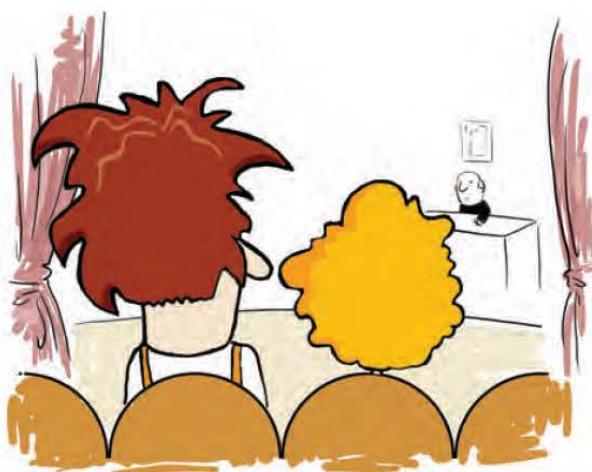

2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2 2

Γράφω σε:

- **-αία:** αυλαία, κεραία, Νίκαια κ.ά., με εξαίρεση τα: θέα, ιδέα, παρέα
- **-αίνα:** δράκαινα, Μαυρομιχάλαινα κ.ά.
- **-ιά:** βραδιά, ξενιτιά, ξαστεριά κ.ά., με εξαίρεση όσα παράγονται από ρήματα σε **-εύω** τα οποία γράφονται με **-ει-**: γιατρεία, δουλειά
- **-ία:** τα παροξύτονα *απδία*, γωνία κ.ά., με εξαίρεση όσα παράγονται από ρήματα σε **-εύω** και από επίθετα σε **-ύς**: ερμηνεία, πλατεία, οξεία κ.ά.
- **-εία:** τα προπαροξύτονα άδεια, αλήθεια, βοήθεια κ.ά., με εξαίρεση: άγνοια, διχόνοια, έννοια, ομόνοια, παλίρροια, Εύβοια
- **-ίδα:** πατρίδα, ασπίδα κ.ά.
- **-ίλα:** καπνίλα, μαυρίλα κ.ά.
- **-ισσα:** αρχόντισσα, γειτόνισσα κ.ά., με εξαίρεση τα: Λάρισα, σάρισα
- **-τριά:** εργάτρια, μαθήτρια κ.ά.
- **-ότπτα:** θερμότπτα, ποιότπτα κ.ά.
- **-ύτπτα:** ταχύτπτα, ευθύτπτα κ.ά.
- **-οσύνη:** καλοσύνη, δικαιοσύνη κ.ά.

B.4 Ουσιαστικά κοινού γένους

- Καλείται **η μάρτυρας** κυρία Λεμονιά Αστανίδη να καταθέσει ενώπιον του δικαστηρίου.
- Το όνομά σας, παρακαλώ;
- Μόνικα, κύριε πρόεδρε.
- Το βαφτιστικό σας, παρακαλώ.
- Λεμονιά Αστανίδη.
- Γνωρίζουμε ότι εργάζεστε στο θέατρο.
- Είμαι **η ταμίας** του θεάτρου.
- **Ο δικηγόρος** του κατηγορουμένου μάς είπε ότι είστε **συγγενής** με τον **ηθοποιό** Νικητόπουλο και την **ηθοποιό** Αλεξάνδρου και ότι ήσασταν παρούσα το βράδυ που έγιναν τα επεισοόδια.

– Ναι, κύριε **πρόεδρε**. Στην τηλεόραση καθόμουνα και τους έβλεπα που μαζίωναν. Μπροστά ήμουνα.

Ορισμένα ουσιαστικά, που δηλώνουν κυρίως πράσωπα που ασκούν κάποιο επάγγελμα/δραστηριότητα, έχουν **κοινό γένος** (αρσενικό και θηλυκό). Τέτοια είναι τα:

A. Ουσιαστικά σε -ns
(πληθ. σε -eis) που προήλθαν από επίθετα
π.χ. συγγενής, ευγενής,
ασθενής

B. Ουσιαστικά σε -as
(πληθ. σε -es)
π.χ. μάρτυρας, ταμίας

D. Ουσιαστικά σε -os
(πληθ. σε -oi)
π.χ. ηθοποιός, δικηγόρος

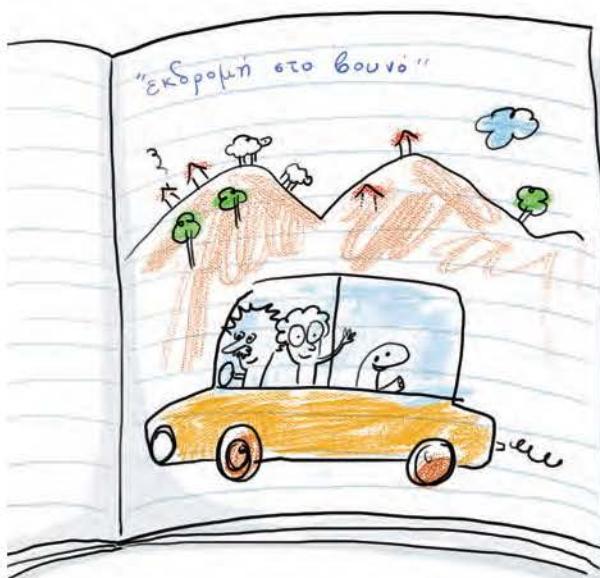
C. Ουσιαστικά σε -ns
(πληθ. σε -es)
π.χ. βουλευτής, δημότης

E. Ουσιαστικά σε -eas
(πληθ. σε -eis)
π.χ. συγγραφέας, διερμηνέας

Γ. Ουδέτερα

Γ.1 Ισοσύλλαβα

a) Σε -o

Το **βουνό** μάς περίμενε! Από μακριά αρχίσαμε να βλέπουμε τα **χωριά** του πνιγμένα στο πράσινο. Κάθε λογής **δέντρα** ξεφύτρωναν παντού. Σε λίγο οι φωνές **των τσοπανόπουλων** και **των προβάτων** γέμισαν την ατμόσφαιρα, συμπληρώνοντας το υπέροχο **ακηνικό** της εξοχής. Πάνω εκεί έγινε το κακό! Ένα μικρό άσπρο **σύννεφο** που μας συνάδευε στο ταξίδι ζήλεψε τα γέλια και τη χαρά μας! Σε λιγότερο από μισή ώρα το χρώμα του **σύννεφου** έγινε κατάμαυρο κι απειλητικό. Έπιασε μπόρα και έγινε χαλασμός. Η μηχανή **του αυτοκινήτου** σταμάτησε πνιγμένη **στο νερό**. Το αφήσαμε και ένα **φορτηγό** μάς έφερε ως το σπίτι.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Το βουνό είναι ωραίο.

Ο καθαρός αέρας **του βουνού** με αναζωογονεί.

Στο βουνό νιώθεις άλλησ ανθρώπος.

Τα βουνά της χώρας μας είναι ψηλά.

Οι κορυφές **των βουνών** συχνά είναι χιονισμένες.

Γι' αυτό, όταν ανεβαίνουμε **στα βουνά** είμαστε ντυμένοι ζεστά.

Στα ουδέτερα, η αιτιατική είναι πάντοτε ίδια με την ονομαστική! Εύκολο δεν είναι;

	Ενικός αριθμός					Πληθυντικός αριθμός			
Ov.	το	βουνό	δέντρο	σύννεφο	τα	βουνά	δέντρα	σύννεφο	
Γεν.	του	βουνού	δέντρου	σύννεφου	των	βουνών	δέντρων	σύννεφων	
Αιτ.	το	βουνό	δέντρο	σύννεφο	τα	βουνά	δέντρα	σύννεφα	
Κλ.	-	βουνό	δέντρο	σύννεφο	-	βουνά	δέντρα	σύννεφα	

Έτσι κλίνονται τα:

νερό, χωριό, ποσό, πατέτο, χωριό κ.ά.

θηρίο, ζώο, πλοίο κ.ά.

λικόσκυλο, τριαντάφυλλο, κάστανο κ.ά.

Προσέχω τον τονισμό! Ορισμένα από τα προπαροξύτονα ουδέτερα σε -ο μετακινούν τον τόνο στη γενική ενικού και πληθυντικού.

Έτσι κλίνονται τα:

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ov.	το	θέατρο	τα	θέατρα
Γεν.	του	θεάτρου	των	θεάτρων
Αιτ.	το	θέατρο	τα	θέατρα
Κλ.	-	θέατρο	-	θέατρα

αυτοκίνητο
άτομο
μέτωπο
πρόσωπο
άλιογο
διαβατήριο
δωμάτιο
εισιτήριο
εξώφυλλο

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 19

Τονίζω τις παρακάτω γενικές:

- α. Η τιμή των βερικοκών
- β. Η νοστιμιά των καστανών
- γ. Οι επιμελητές των κειμενών
- δ. Οι διαφωνίες των αντρογυνών
- ε. Ο κατασκευαστής των επιπλών
- σ. Οι είσοδοι των θεατρών

Προσέχω τη διαφορά επίσημου – ανεπίσημου ύφους:

Η Πάνια έχει με το μαχαίρι την επιφάνεια του βούτυρου.
Αγόρασε μπισκότα βουτύρου.

Μετακίνηση τόνου – επίσημο ύφος
Διατήρηση τόνου – ανεπίσημο ύφος

β) Σε -ι

Το χρυσάνθεμο κατάγεται από τα βάθη της Άπω Ανατολής. Η ιστορία αυτού του **λουπιουδιού** άρχισε από τότε που ένας φυσιολάτρης αυτοκράτορας της Ιαπωνίας ζήτησε από τον αρχικηπουρό του να του βρει ένα μικρό αληθιά όμορφο λουπιούδι για το **παλάτι** του. Ο κηπουρός ταξίδεψε παντού, σε απομακρυσμένες πόλεις και σε απάπτητα **νησιά**, ένα οιλόκληρο **καλοκαίρι**, ώσπου μήνες μετά ανακάλυψε στο **μπαθικόνι** ενός φτωχικού **σπιτιού** το λουπιούδι των ονείρων του αυτοκράτορα.

Πλησιάζει **το καλοκαίρι**.

Οι χαρές **του καλοκαιριού** είναι αιέλιειωτες.
Θα περάσω **το καλοκαίρι** μου στην Ιθάκη.

Τα καλοκαίρια η θάλασσα είναι υπέροχη.

Οι αναμνήσεις **των καλοκαιριών** της παιδικής μου πλικίας με ακολουθούν.

Περνώ **τα καλοκαίρια** μου σε νησί.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	το	παιδί	καλοκαίρι	τα	παιδιά	καλοκαίρια
Γεν.	του	παιδιού	καλοκαιριού	των	παιδιών	καλοκαιριών
Αιτ.	το	παιδί	καλοκαίρι	τα	παιδιά	καλοκαίρια
Κλ.	—	παιδί	καλοκαίρι	—	παιδιά	καλοκαίρια

Έτσι κλίνονται τα:

αυτή, βιολί, μαντρί, σκυλί, αρνί, κρασί, φιλί, ψωμί κ.ά.

πιούλιούδι, κορίτσι, αγόρι, βλαστάρι, σπίτι, μπαλκόνι κ.ά.

Στην κατηγορία αυτή ανήκουν και ορισμένα ουσιαστικά που γράφονται με **υ**: βράδυ (στη γενική του ενικού και στον πληθυντικό γράφεται με **ι**), δίχτυ, στάχυ, δάκρυ (γεν. πληθ.: των δακρύων).

γ) Σε -os

Το Πάθος της Αγγελίνας στα μαθηματικά τη στενοχώρησε.
Η έκταση **του Πάθους**, όμως, δεν ήταν μεγάλη.
Ο δάσκαλος ήταν σίγουρος ότι η Αγγελίνα δε θα επαναλάβει **το Πάθος**.

Έτσι κι αληθιώς, **τα Πάθη** είναι ανθρώπινα.
Πρέπει να φροντίζουμε για την επανόρθωση **των Παθών** μας.
Μόνο ο Βρασίδας δεν κάνει **Πάθη** στις μελέτες του!

	Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός			
Ov.	το	Πάθος	έναφος		τα	Πάθη	ενάφη	
Γεν.	του	Πάθους	ενάφους		των	Παθών	εναφών	
Αιτ.	το	Πάθος	έναφος		τα	Πάθη	ενάφη	
Κλ.	—	Πάθος	έναφος	—	Πάθη	ενάφη		

Έτσι κλίνονται
τα:

μέγεθος
στέλεχος
κ.ά.

ύψος
βάρος
μήκος
άνθος
κράτος
Άργος
δάσος
κέρδος
κόστος

Μετακινούν τον τόνο στην πλήγουσα στη γενική πληθυντικού.
Τα προπαροξύτονα κατεβάζουν τον τόνο στην παραπλήγουσα
στη γενική ενικού και στην ονομαστική, αιτιατική και κληπτική
πληθυντικού.

Γ.2 Ανισοσύλλαβα

a) Σε -μα

- Βλάβες, παρακαλώ;
- Ναι, κύριε. Ποιο είναι **το πρόβλημα**;
- Το πρόβλημά σας δε γνωρίζω ποιο ακριβώς είναι, το δικό μου, όμως, είναι ότι την τελευταία εβδομάδα δεν έχουμε καθόλου νερό κατά **διαστήματα** και, όταν έρχεται, το **χρώμα** του είναι καφετί. Δεν είναι **πράγματα** αυτά!
- Αυτό δεν είναι πρόβλημα! Νερό υπάρχει, αλλά γίνονται διακοπές στην παροχή πλόγω επισκευών στο **σύστημα** ύδρευσης της περιοχής σας. Εγκαθιστούμε, βλέπετε, κάποια καινούρια **μηχανήματα**.
- Έτσι, ε; Τότε ας θέσουμε αληθιώς το **ζήτημα**, γιατί το πρόβλημα του προβλήματος που δεν είναι πρόβλημα είναι ότι η διακοπή σας μου δημιούργησε σοβαρά προβλήματα.

– Δεν είμαστε υπεύθυνοι για τη πάγια των προβλημάτων σας, κύριέ μου. Οι εργασίες είναι απαραίτητες και θα κρατίσουν ακόμα μια εβδομάδα. Νομίζω η πάγια του προβλήματος είναι απλή. Πηγαίνετε σε ένα ξενοδοχείο. Δες χάλασε ο κόσμος!

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Δείξε μου πώς λειτουργεί αυτό **το μηχάνημα!**
Η λειτουργία **του μηχανήματος** είναι πολύ απλή.
Αγόρασα αυτό **το μηχάνημα** στις εκπτώσεις.

Τα σύγχρονα **μηχανήματα** έχουν πολύ μικρό μέγεθος.
Οι οδηγίες αυτών **των μηχανημάτων** είναι εξαιρετικά περίπλοκες.
Αγοράσαμε αυτά **τα μηχανήματα** για προσωπική μας χρήση.

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ov.	το	σώμα	μηχάνημα	τα	σώματα	μηχανήματα
Γεν.	του	σώματος	μηχανήματος	των	σωμάτων	μηχανημάτων
Αιτ.	το	σώμα	μηχάνημα	τα	σώματα	μηχανήματα
Κλ.	—	σώμα	μηχάνημα	—	σώματα	μηχανήματα

Έτσι κλίνονται τα: **χρώμα, γράμμα, δέμα, δέρμα, βήμα, αίμα** κ.ά.

ζήτημα, μάθημα, όνομα, ποίημα, πρόβλημα, τιθεγράφημα κ.ά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 20

Ξαναγράφω στο τετράδιό μου τις παρακάτω προτάσεις συμπληρώνοντας τα κενά:

- a. Ξέρει κανείς τη λύση αυτών των ; (πρόβλημα)
- β. Με τα για τα οποία ενδιαφέρεστε ασχολείται η κόρη μου. (ζήτημα)
- γ. Ποια είναι η καταγωγή του σας; (όνομα)
- δ. Μόλις άκουσε στη σκάλα, άρχισε να τρέχει. (βήμα)
- ε. Την εκδήλωση άνοιξε η Ορχήστρα των με ένα έργο του Σκαλικώτα. (χρώμα)

β) Σε -ιμο

Τέλος στο **γράψιμο** και στο **σβήσιμο!** Τέλος στο **χάσιμο** χρόνου και στις κακογραμμένες σημειώσεις. Οι νέοι φορητοί υπολογιστές

παλάμης σάς προσφέρουν τη δυνατότητα να κρατάτε ηλεκτρονικές σημειώσεις, όπου κι αν βρίσκεστε.

Το βάψιμο του σπιτιού θα μας κοστίσει μια περιουσία.
Αγοράσαμε τα υλικά **του βαψίματος** με δικά μας λεφτά.
Θα αρχίσουμε **το βάψιμο** μόνοι μας.

Τα βαψίματα των σπιτιών είναι κουραστική δουλειά.
Τα έξοδα **των βαψιμάτων** θα έπρεπε να βαρύνουν τους ιδιοκτήτες.
Τελικά, αναβάλλαμε **τα βαψίματα** για το καλοκαίρι.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	βάψιμο	τα	βαψίματα
Γεν.	του	βαψίματος	των	βαψιμάτων
Αιτ.	το	βάψιμο	τα	βαψίματα
Κλ.	—	βάψιμο	—	βαψίματα

Έτσι κλίνονται τα:

δέσιμο, τρέξιμο, κλείσιμο,
σβήσιμο, χάσιμο κ.ά.

γ) Σε -s

Είναι **γεγονός** ότι πολλοί συμπόλετες μας ανησυχούν ολοένα και περισσότερο για την ποιότητα του βοδινού **κρέατος** που φτάνει στο τραπέζι μας. Η υγειονομική υπηρεσία, θέλοντας να ρίξει άπλετο **φως** στο ζήτημα, έθεσε αρκετές επιχειρήσεις σε **καθεστώς** επιτήρησης. Επίσημες ανακοινώσεις για τα αποτελέσματα θα γίνουν μετά το **πέρας** της έρευνας.

Το φως του δωματίου μου με ξεκουράζει.

Η ένταση **του φωτός** είναι ό,τι πρέπει για να μπορώ να διαβάζω άνετα.

Ανάβω **το φως** όταν αρχίζει και σκοτεινιάζει.

Σβήνω **τα φώτα** όταν πέφτω για ύπνο.

Η γιορτή **των Φώτων** είναι τον Ιανουάριο.

Συχνά πηγαίνουμε στο χωριό για να γιορτάσουμε εκεί **τα Φώτα**.

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

	Ενικός αριθμός			Πληθυντικός αριθμός		
Ον.	το	κρέας	φως	τα	κρέατα	φώτα
Γεν.	του	κρέατος	φωτός	των	κρεάτων	φώτων
Αιτ.	το	κρέας	φως	τα	κρέατα	φώτα
Κλ.	—	κρέας	φως	—	κρέατα	φώτα

Έτσι κλίνονται τα: πέρας, τέρας κ.ά.

καθεστώς, γεγονός, ημίφως κ.ά.

δ) Σε -ν

Το **ενδιαφέρον** του κοινού για το ζωολογικό πάρκο της Αθήνας μεγαλώνει μέρα με τη μέρα. Κατά το **παρελθόν**, όσοι αγαπούσαν τα ζώα και το **περιβάλλον** δεν είχαν ένα σημείο συνάντησης στο λεκανοπέδιο της Αττικής. Σήμερα, μεγάλοι και παιδιά συρρέουν στο πάρκο αυτό. Σε πέντε δώδεκα βλέπουν τη φύση ως **προϊόν** ακατέλευτης, το ζωολογικό πάρκο της Αθήνας αποτελεί μια δύση περιβαλλοντικού πολιτισμού για το **παρόν** και το **μέλλον** της Αττικής.

Το **ενδιαφέρον** του κοινού για το πάρκο είναι μεγάλο.

Το πάρκο είναι ανοιχτό κάθε μέρα πλόγω του **ενδιαφέροντος** του κοινού.

Ο Βρασίδας παρατήρησε πρώτος **το ενδιαφέρον** μου για τα ζώα.

Τα ενδιαφέροντά μου, όμως, δεν περιορίζονται στα ζώα.

Οι γονείς μου χαίρονται για το πλήθισμό **των ενδιαφερόντων** μου, γιατί έχω κι άλλα **ενδιαφέροντα** εκτός από τη μελέτη του περιβάλλοντος.

	Ενικός αριθμός		Πληθυντικός αριθμός	
Ον.	το	ενδιαφέρον	τα	ενδιαφέροντα
Γεν.	του	ενδιαφέροντος	των	ενδιαφερόντων
Αιτ.	το	ενδιαφέρον	τα	ενδιαφέροντα
Κλ.	—	ενδιαφέρον	—	ενδιαφέροντα

Έτσι κλίνονται τα:

καθήκον, προϊόν, περιβάλλον, παρόν, παρελθόν, συμφέρον κ.ά.

ε) Σε -u

Ενικός αριθμός				Πληθυντικός αριθμός		
Ov.	το	οξύ	δόρυ	τα	οξέα	δόρατα
Γεν.	του	οξέος	δόρατος	των	οξέων	δοράτων
Αιτ.	το	οξύ	δόρυ	τα	οξέα	δόρατα
Κλ.	-	οξύ	δόρυ	-	οξέα	δόρατα

Υπάρχουν, επίσης, μερικά ουδέτερα που προέρχονται από παλιότερες μορφές της γλώσσας μας και γι' αυτό κλίνονται με τον δικό τους τρόπο, π.χ. μπδέν, ήπαρ, πιρ.

Τι θα θυμάμαι για... τα ουδέτερα ουσιαστικά

1. Τα ουδέτερα έχουν σε κάθε αριθμό τρεις πτώσεις όμοιες, την ονομαστική, την αιτιατική και την κληπτική:
το βάρος – το βάρος – βάρος
το πρόβλημα – το πρόβλημα – πρόβλημα
τα βάρη – τα βάρη – βάρη
τα προβλήματα – τα προβλήματα – προβλήματα
2. Τα ανισοούθιλαβα ουδέτερα στη γενική του πληθυντικού τονίζονται στην παραπλήγουσα:
των ουμάτων, των δεσιμάτων, των κρεάτων, των φώτων

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Μιλώ για ανθρώπους, ζώα, πράγματα, ενέργειες...

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

Γράφω με ι:

- τα ουδέτερα που λήγουν σε -ι (π.χ. λουλούδι, παιδί)

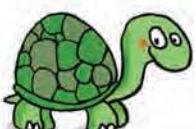
Γράφω με υ:

- βράδυ, δίκτυ, στάχυ, δάκρυ, δόρυ, οξύ
- η λέξη δάκρυ διαπρεί το υ σε όλες τις πτώσεις των δύο αριθμών
- η λέξη βράδυ σχηματίζει γενική ενικού και τον πληθυντικό με ι

Γράφω σε:

- **-είο:** τα παροχύτονα που φανερώνουν τόπο (γραφείο, κουρείο κ.ά.)
- **-πτό:** κυνηγητό, ποδοβολητό κ.ά.
- **-ιο:** γέλιο, τετράδιο, εστιατόριο, φυλάκιο κ.ά. με εξαίρεση: ισόγειο, υπόγειο
- **-ριό:** καμπαναριό, νοικοκυριό κ.ά. με εξαίρεση: μαγειρείο
- **-τήριο:** γυμναστήριο, δικαστήριο κ.ά. με εξαίρεση: μαρτύριο
- **-ίδι:** ταξίδι, βαρίδι κ.ά. με εξαίρεση: στρείδι, αντικλείδι, καρύδι, φρύδι, κρεμμύδι, Παλαμήδι
- **-όνι:** λεμόνι, τιμόνι κ.ά. με εξαίρεση: αλώνι, κυδώνι κ.ά.
- **-τήρι:** ποτήρι, κλαδευτήρι κ.ά. με εξαίρεση όσα έχουν δεύτερο συνθετικό τη λέξη τυρί (π.χ. κεφαλοτύρι)

Δ. Ανώμαλα ουσιαστικά

Να και μερικά παράξενα ουσιαστικά...

α) Άκητα

Αυτά δεν αιθλάζουν ποτέ! Διατηρούν σε όλες τις πτώσεις την ίδια κατάληξη. Πρόκειται κυρίως για λέξεις που προέρχονται από άλλες γλώσσες.

το Κιλκίς
η πλαζ, η σταρ, το ρεκόρ,
το καλοριφέρ, το μετρά,
το ραντεβού κ.ά.

β) Διπλόκητα – Ουσιαστικά με αθλαγή γένους στον πληθυντικό

Αυτά αθλάζουν γένος στον πληθυντικό αριθμό ακολουθώντας έτσι δυο κλίσεις.

ο βράχος → οι βράχοι και τα βράχια
 ο δεσμός → οι δεσμοί και τα δεσμά
 ο καπνός → οι καπνοί και τα καπνά
 ο λαιμός → οι λαιμοί και τα λαιμά
 ο λόγος → οι λόγοι και τα λόγια
 ο πλούτος → τα πλούτη
 ο χρόνος → οι χρόνοι και τα χρόνια
 η νιότη → τα νιάτα κ.ά.

Τύποι από τα αρχαία ελληνικά

Ορισμένοι τύποι της αρχαίας ελληνικής διατηρούνται και σήμερα σε μερικές στερεότυπες εκφράσεις:

Δόξα τῷ Θεῷ, είμαι καλά.

Η **εν λόγῳ** κυρία είναι πασίγνωστη για τη φημαρία της.

Είναι υψηλούργος παρά **τῷ πρωθυπουργῷ**.

Αυτό έγινε **εν απουσίᾳ** μου και, **εν συνεχείᾳ**, εξακολούθησε η ίδια κατάσταση.

Πρέπει να έρθεις **πάσον θυσία**. **Ἐν ανάγκῃ** πάρε ταξί.

Μου είπε **επί ήδεξει**: «Η εργασία σου είναι άριστη».

Αυτό δεν έγινε **εν γνώσει** μου.

Ἐν πάσον περιπτώσει, φέρε μου ό,τι βρεις.

Ἐντάξει, θα πάω.

Ἐντέλει φτάσαμε στον προορισμό μας.

Πράγματι, περάσαμε απίθανα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 20

Αντιγράφω στο τετράδιό μου τις παρακάτω προτάσεις και συμπληρώνω τα κενά με την κατάλληλη έκφραση:

εν λόγῳ, εν ανάγκῃ, δόξα τῷ Θεῷ, επί ήδεξει, εν συνεχείᾳ

A. Ο υπουργός εξέθεσε τις απόψεις του και _____ απάντησε στις ερωτήσεις των δημοσιογράφων.

B. Θα προσπαθήσουμε να χτίσουμε την καλύτερη μόνοι μας και επίπλον να τα καταφέρουμε. _____ φωνάζουμε και τον πατέρα του Νίκου, που ξέρει από μαστορέματα.

C. Αφού έπεσε από τον πρώτο όροφο και δεν έπαθε τίποτα, πάλι _____ να λει.

D. Εγώ προσπάθησα να τον μεταπείσω κι εκείνος μου είπε _____ «Άσε με ήσυχο, δε με ενδιαφέρουν αυτά!» Άκου θράσος!

E. Προσπαθήσαμε να επικοινωνήσουμε με την _____ κυρία, αθλά δεν τα καταφέραμε.